

ทุนทางสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการอำนวยความสะดวกให้กับชุมชน Social Capital of Local Administrative Organization in Providing Justice to the Community

สัณห์ฤกษ์ บุญช่วย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

Sunhakrisana Boonchuay

Faculty of Humanity and Social Science, Nakornpathom Rajabhat University

Received October 20, 2022 | Revised December 19, 2022 | Accepted December 31, 2022

บทความวิจัย (Research Article)

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์บทบาท หน้าที่ และการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านการอำนวยความสะดวกให้กับชุมชน และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของทุนทางสังคมกับการอำนวยความสะดวกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ในลักษณะของการศึกษาเฉพาะกรณี (case study) ซึ่งมีหน่วยที่ทำการศึกษาคือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ เทศบาลเมืองไทรบุรี องค์การบริหารส่วนตำบลศาลายา และองค์การบริหารส่วนตำบลแหลมใหญ่ ซึ่งคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากการร่วมสนทนากลุ่ม (focus group) กับผู้ทรงคุณวุฒิในสำนักงานยุติธรรมจังหวัด จากนั้นได้เลือกใช้การวิจัยภาคสนาม (field research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม (focus group) ผู้เชี่ยวชาญเป็นครั้งที่ 2 ผลการศึกษาพบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 3 แห่งมีบทบาทที่เข้มแข็งอย่างมากในการอำนวยความสะดวกให้กับชุมชนโดยได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาสังคม การจัดระเบียบชุมชนสังคม และประชาชนต้องเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่ายเพื่อเป็นการลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ผ่านภารกิจประจำของศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบล ส่วนปัจจัยที่ส่งเสริมให้การดำเนินการอำนวยความสะดวกจนประสบความสำเร็จถือเป็นทุนทางสังคม แบ่งเป็น 2 ปัจจัย คือ ทุนทางสังคมที่เกิดจากปัจจัยภายในองค์กร ได้แก่ ผู้นำองค์กร สมรรถนะและความสามารถของข้าราชการ ศักยภาพขององค์กร และทุนทางสังคมที่เกิดจากปัจจัยภายนอกองค์กร ได้แก่ ความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายภายนอก ความเข้มแข็งของภาคประชาชนและการมีส่วนร่วม

คำสำคัญ: ทุนทางสังคม, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ยุติธรรมชุมชน, ยุติธรรมทางเลือก

Abstract

This research has objectives to study and analyze roles, duties, and execution of local administrative organization regarding justice facilitation for communities, and to study relations between social capital and justice facilitation of local administrative organization by conducting qualitative research with case study characteristic. There are 3 local administrative organizations, namely, Raikhing Municipality, Salaya Subdistrict Administrative Organization and Laem Yai Subdistrict Administrative Organization, that have been studied by sample group selection from group conversation (focus group) with dignitaries of Provincial Justice Offices. After that, field research has been employed with in-depth interview and focus group with experts for the second time. Study results have shown that all 3 local administrative organizations have vigorous roles in justice facilitation for communities since they have determined strategy on social development, social community organization, and peacekeeping operation within development plan of each organization. This clearly demonstrates that these organizations pay attention to issues regarding peacebuilding, criminal prevention, well-being, local security. And if any dispute occurs, the people shall be able to access judicial proceedings easily, then social inequality is decreased through habitual mission of Subdistrict Community Justice Centre. Factors that promote successful justice facilitation execution are considered social capital, and they can be divided in 2; social capital deriving from intra-organizational factor, such as, organization leader, capacity and capability of civil servants, potential of the organization, and social capital deriving from factors outside of the organization, such as cooperation among external parties, strength of civil sector and participation.

Keywords: Social capital, local administrative organization, community justice, alternative justice

บทนำ

ปัจจุบันกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักถูกตั้งคำถามจากสังคมอันเนื่องมาจากความรู้สึกอึดอัดใจต่อการปฏิบัติงาน การตั้งคำถามของสังคมที่เกิดขึ้นนี้ได้กลายเป็นเครื่องยืนยันว่าปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นจริงและได้เกิดมานานพอสมควรแล้วจึงมีความจำเป็นที่ต้องมีการนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกในรูปแบบอื่น ๆ เข้ามามีบทบาทในการปรับกระบวนการทัศนและเสนอเป็นอีกทางเลือกในการนำมาใช้แก้ปัญหาสังคม งานวิจัยของจุฑารัตน์ เอื้ออำนวย และคณะ (Ua-amnuay et al., 2010) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนากรอบแนวทางการวิจัยชุดโครงการกระบวนการยุติธรรมทางเลือกในสังคมไทย โดยสรุปถึงเหตุผลและความจำเป็นของการนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้โดยมุ่งเน้นเพื่อทดแทนการคุมขังว่าจะสามารถช่วยบรรเทาปัญหาความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำได้ และเป็นช่องทางให้เกิดการทบทวนการกำหนดความเป็นอาชญากรรมของลักษณะพฤติกรรม หรือการกระทำผิดกฎหมายและความเหมาะสมของวิธีการที่กระบวนการยุติธรรมกระแสหลักใช้จัดการกับความผิดดังกล่าว นอกจากนี้กระบวนการ

ยุติธรรมทางเลือกสอดคล้องกับกรอบทฤษฎีในการฟื้นฟูสัมพันธภาพ สร้างความสมานฉันท์ และการบูรณาการกลับคืนสู่สังคมช่วยให้บรรลุเป้าหมายในการคุ้มครองป้องกันสังคมจากอาชญากรรมระยะยาว กระบวนการยุติธรรมทางเลือกรูปแบบใหม่มุ่งที่จะลดภาระของรัฐบาลและเพิ่มพูนบทบาทของชุมชน และมุ่งที่จะส่งเสริมคุ้มครองสิทธิมนุษยชนผู้กระทำผิด (Ua-amnuay et al., 2010) ซึ่งที่ผ่านมาได้มีความพยายามต่าง ๆ ในการนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกไปใช้เพื่อลดเวลาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา กระแสหลัก เช่น ศาลยุติธรรมได้นำเอากระบวนการพิจารณาคดีแบบต่อเนื่องมาใช้ ในขณะที่กระทรวงยุติธรรมก็ส่งเสริมให้ใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือกโดยเฉพาะ “ยุติธรรมชุมชน” และ “ยุติธรรมสมานฉันท์” ซึ่งผลปรากฏว่าสามารถหันเหคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักได้ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพในหลายกรณี งานวิจัยของปิยะนุช เงินคล้าย และคณะ (Ngernklay et al., 2019) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล: ศึกษาเปรียบเทียบ ระหว่างมาตรการระงับข้อพิพาทกับมาตรการชะลอการฟ้อง บ่งชี้ไว้อย่างชัดเจนถึงความสำเร็จในการนำยุติธรรมกระแสทางเลือกมาใช้ลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลของมาตรการการระงับข้อพิพาท ได้แก่ 1) มาตรการชะลอการฟ้องที่มีแนวทางสำคัญ คือให้ใช้กับคดีใน 3 ประเภท คือ ความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว คดีความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินห้าปี หรือคดีความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท และ 2) การนำกระบวนการยุติธรรมชุมชนภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานยุติธรรมจังหวัดอุดรธานีโดยได้จัดตั้งและดำเนินการจัดตั้งศูนย์ยุติธรรมชุมชน ทั้งสิ้น 180 ศูนย์ พบว่า กรณีพิพาทเกี่ยวกับนิติกรรมสัญญามากที่สุด รองลงมากรณีพิพาทเกี่ยวกับที่ดิน กรณีพิพาทเกี่ยวกับสัตว์ ส่วนใหญ่ประสบความสำเร็จในการระงับข้อพิพาท ที่สำคัญในงานวิจัยของปิยะนุช ฯ ขึ้นนี้ได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ของกระบวนการยุติธรรมทางเลือกเปรียบเทียบกับดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก พบว่ากระบวนการระงับข้อพิพาทที่ดำเนินการโดยศูนย์ยุติธรรมชุมชนสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายโดยรวมได้ถึง 42 เท่าของกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก และได้ตอกย้ำความสำเร็จของทั้งสองมาตรการต้องเน้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมอีกทั้งต้องมีการวางรูปแบบและกลไกการดำเนินงานให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจระหว่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมถึงควรมีการประยุกต์ใช้แนวคิดเรื่องการเสริมพลังของชุมชน การเยียวยา การให้โอกาสผู้กระทำผิดกลับคืนสู่สังคม และการขจัดความขัดแย้งในกระบวนการยุติธรรมให้มากขึ้น เพื่อเป้าหมายในการลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Ngernklay et al., 2019)

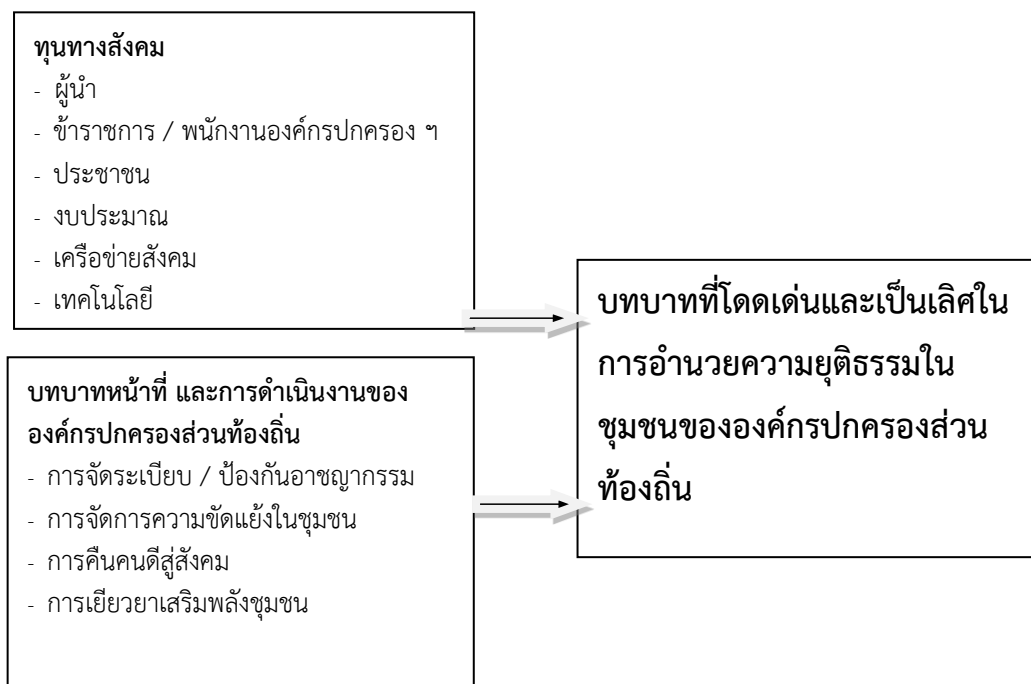
อย่างไรก็ตามถึงแม้จะมีงานวิจัยบ่งชี้ว่าควรมีการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมในลักษณะกระบวนการยุติธรรมกระแสทางเลือกก็ตาม แต่ในความเป็นจริงภารกิจในด้านการอำนวยความสะดวกยุติธรรมยังคงยึดติดอยู่กับการบริหารราชการส่วนกลาง อีกทั้งยังไม่สามารถถ่ายโอนภารกิจมาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างเต็มที่ สิ่งที่ยังพยายามทำให้เกิดขึ้นได้จริง จึงเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างกระทรวงยุติธรรมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบการลงนามบันทึกข้อตกลงร่วมกัน (MOU) เพียงเท่านั้น ทั้ง ๆ ที่ในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีต้นทุนที่เต็มไปด้วยศักยภาพสามารถดำเนินการจัดการงานสาธารณะได้ (Boonchuay, 2018) ตัวอย่างที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือเกิดบรรดานวัตกรรมท้องถิ่นมากมายที่ถูกคิดค้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนของตนเองโดยอาศัยทุนทางสังคม ทุนทางเศรษฐกิจ และทุนทางทรัพยากรที่มีอยู่บูรณาการกันอย่างเต็มกำลังผ่านบรรดาโครงการต่าง ๆ จากอดีตที่ไม่เคยดำเนินการมาก่อน เช่น โรงพยาบาล อบจ. ภูเก็ต สถานสงเคราะห์คนชรา อบจ. นครปฐม อุทยานการเรียนรู้ อบจ. สมุทรสาคร โรงเรียนกีฬา อบจ. พิชญ์โลก เป็นต้น

จากความสำเร็จของบรรดานวัตกรรมที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินการเป็นที่ประจักษ์นี้ ทำให้พบว่ามีการวิจัยได้พยายามถอดบทเรียนจากความสำเร็จนี้ว่ามีปัจจัยใดที่เป็นเครื่องกระตุ้นบ้าง แต่ กระนั้นการศึกษา และวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการถอดบทเรียนความสำเร็จจากการดำเนินงานขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น หรือแม้กระทั่งความร่วมมือในฐานะหุ้นส่วนกับหน่วยงานราชการอื่น ๆ ในด้านอำนวย ความยุติธรรมสำหรับชุมชนยังมีอยู่ค่อนข้างจำกัด ผู้วิจัยจึงมีความสนใจต่อประเด็นนี้เพื่อในอนาคตจะมี ความเป็นไปได้ในการขยายขอบเขตภารกิจด้านอำนวยความยุติธรรมไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม และเป็นประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์บทบาท หน้าที่ และการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในด้านการอำนวยความยุติธรรมให้กับชุมชน
- 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของทุนทางสังคมกับการอำนวยความยุติธรรมขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ทบทวนวรรณกรรม

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยและทบทวนวรรณกรรม โดยผสมผสานระหว่าง แนวคิดทางสังคมวิทยา กฎหมาย อาชีวศึกษา และรัฐประศาสนศาสตร์เข้าด้วยกันแบบบูรณาการเพื่อเป็น พื้นฐานในการศึกษา และเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางสังคมที่มี ต่อการอำนวยความยุติธรรมในชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดความ

สงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ก่อปรกับความมั่นคงปลอดภัยในชุมชน โดยในมิติแรก ผู้วิจัยได้เลือกสรรแนวคิด ทฤษฎีที่เน้นถึงความร่วมสมัยอยู่พอสมควรของแนวคิดทางสังคมวิทยากฎหมาย และอาชญาวิทยาที่มีต่อการปรับมุมมองในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้กับชุมชนและประชาชน ประกอบไปด้วย

1) ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

(1) ทฤษฎีการเสริมพลังและการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Empowerment and Participation) ในงานวิจัยเรื่องยุติธรรมชุมชนของจุฑารัตน์ เอื้ออำนวย (Ua-amnuay, 2013) ได้มีการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีการเสริมพลังและการมีส่วนร่วมของชุมชนซึ่งเป็นแนวคิดที่ถูกตีพิมพ์ในงานเรื่อง Restorative and Community Justice in the United States ของ Leena Kurki (Kurki, 2000) ในวารสารอาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมของสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยชิคาโก ในปี ค.ศ. 2000 โดยตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่า “การที่ชาวชุมชนร่วมกันมีส่วนในการป้องกันอาชญากรรมและแสดงความพยายามฟื้นฟูสัมพันธ์ภาพที่ตึงเครียดระหว่างเพื่อนบ้านของตนนั้นจะช่วยลดอาชญากรรมและความรู้สึกหวาดกลัวอาชญากรรมได้โดยตรง รวมทั้งเพิ่มปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการควบคุมทางสังคมทางอ้อมได้” ดังนั้นหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของการเสริมพลังชุมชนจึงควรทำงานกับกลุ่มผู้พักอาศัยและชุมชนในการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรม (Ua-amnuay, 2013)

(2) แนวคิดกระบวนการยุติธรรมชุมชน (Community Justice) และแนวคิดเรื่องศูนย์ยุติธรรมชุมชน กระบวนการยุติธรรมชุมชนถือเป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกหนึ่งที่อาศัยชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญเป็นอีกหนึ่งทางเลือกในการเข้าถึงความยุติธรรม ทำให้ประชาชนปลอดภัย และที่สำคัญชุมชนของตนเองก็จะมีคามเข้มแข็งไปพร้อม ๆ กัน สำหรับนิยามตามมุมมองของ Adriaan Lanni (Lanni, 2005) ศาสตราจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยฮาวาร์ด ในผลงานวิชาการเรื่อง The Future of Community Justice มองว่ากระบวนการยุติธรรมชุมชนเกิดขึ้นโดยส่วนหนึ่งในการพยายามต่อสู้กับปัญหากระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก Lanni มองว่าเป็นนวัตกรรมใหม่ในการที่จะเข้ามาปฏิรูประบบงานยุติธรรม สอดคล้องกับงานของจุฑารัตน์ เอื้ออำนวย (Ua-amnuay, 2013) ที่มองกระบวนการยุติธรรมชุมชนว่าจะเป็นการดำเนินการสร้างความปลอดภัย และความสงบสุขในชุมชน โดยชุมชนเพื่อชุมชน ก่อให้เกิดการสร้างภูมิคุ้มกันขึ้นภายในชุมชนของตนเองโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการนำทุนทางสังคมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ประชาชนจะมีโอกาสเข้าถึงความยุติธรรมได้ดีกว่าเดิม โดยมีเป้าหมายความสำเร็จที่สำคัญคือ 1) ประชาชนต้องรู้สึกว่าคุณมีความมั่นคงปลอดภัย เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก และ 2) ชุมชนจะเกิดศักยภาพภายในที่มีขีดความสามารถในการแก้ไขปัญหา และเกิดความสมานฉันท์ สำหรับประเทศไทยนั้นในปี พ.ศ. 2556 กระทรวงยุติธรรมได้ดำเนินการเพิ่มโอกาสการเข้าถึงความยุติธรรม (Access to Justice) แก่ประชาชน และเป็นการตอบสนองนโยบายที่สำคัญเร่งด่วนในการลดความเหลื่อมล้ำด้วยการพัฒนาแนวคิด “ยุติธรรมชุมชน” ให้บังเกิดเป็นรูปธรรม โดยการจัดตั้งศูนย์ยุติธรรมชุมชน (ศยช.) ทั่วประเทศ

(3) แนวคิดเรื่องทุนทางสังคม (Social Capital) แนวคิดนี้เป็นที่ได้รับความสนใจของบรรดานักวิชาการด้านสังคมศาสตร์ในต่างประเทศมาก่อนเมื่อองค์การโลกลาอย่างธนาคารโลก (World Bank) ได้ตีพิมพ์เอกสารเรื่อง Social Capital: A Multifaceted Perspective (1999) ซึ่งเป็นการรวบรวมบทความจากนักวิชาการที่เกิดจากการประชุมเชิงปฏิบัติการที่จัดโดยธนาคารโลกในเดือนเมษายน ปี ค.ศ. 1997 (World Bank, 1999) เป็นการรวบรวมแนวคิดและกำหนดปัญหาที่ควรหยิบยกขึ้นมากล่าวถึง

สำหรับสหัสวรรษใหม่ที่ประชาคมโลกจะต้องปรับและทำความเข้าใจ ส่งผลให้แต่ละศาสตร์ต้องหันกลับมาพิจารณาผลงานของตนว่าจะยังคงเข้าใจความเชื่อมโยงของปัญหาได้ดีหรือไม่ หนึ่งในงานชิ้นสำคัญที่ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1987 ผลงานของ James Coleman ได้พัฒนาแนวคิด “ทุนทางสังคม” (Social Capital) มาใช้ในการจัดระเบียบทางสังคมศาสตร์ และสรุปนิยามไว้ว่าคือคุณสมบัติในการไว้วางใจกันในเรื่องการทางสังคม บรรทัดฐานของพฤติกรรมโดยรวม หรืออาจหมายถึงการสร้างเครือข่ายของสังคมรวมไปถึงความรู้สึกที่ดีงาม อาทิ ความสมัครสมานสามัคคี ความไว้วางใจ เป็นต้น จะส่งผลให้สังคมมีความมั่นคง เพราะมีความเสมอภาค มีการกระจายทรัพยากรอย่างทั่วถึง เป็นต้น (Pakapalakorn, 2006) ส่วนในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้จำกัดความหมายของทุนทางสังคมเพิ่มเติมตามที่ Khongsong (2019) กำหนดว่าคือสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนมีการนำมาใช้ในลักษณะใหม่ที่ไม่ใช่เพียงทุนทางเศรษฐกิจที่มุ่งหวังในการทำกำไรหรือแสวงหาผลประโยชน์สูงสุดของตัวเอง แต่มีลักษณะเป็นผลประโยชน์ หรือต้นทุนส่วนรวมที่มาจากการช่วยเหลือและความร่วมมือกันระหว่างบุคคลและระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมประกอบด้วยบุคคล ทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาและการจัดการ (Khongsong, 2019) ทั้งนี้เมื่อนำมาประยุกต์กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงหมายถึงต้นทุนที่จะเป็นปัจจัยนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ อาทิ ในด้านความสามารถผู้นำ ศักยภาพของข้าราชการ / พนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมภาคประชาชน การบริหารงบประมาณที่มีประสิทธิภาพ เครือข่ายสังคมที่มีความเข้มแข็งร่วมมือร่วมใจ และเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยเหมาะสมในการจัดการ

2) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เมื่อผู้วิจัยได้ค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ พบว่ามีวรรณกรรมที่เป็นลักษณะตำรางานวิจัย ตลอดจนวิทยานิพนธ์ร่วมสมัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการในการจัดการทุนทางสังคม นวัตกรรมที่ประสบความสำเร็จรวมไปถึงการถอดบทเรียนของบรรดาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพโดยอาจชี้วัดด้วยการได้รับรางวัลของหน่วยงานภาครัฐระดับชาติในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะเจาะจงไปที่ด้านการอำนวยความสะดวก การป้องกันอาชญากรรมในท้องถิ่น และชุมชนของตนเอง อย่างไรก็ตามถึงแม้ผลที่เกิดจากการปฏิบัติการกิจอย่างเต็มที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะสำเร็จเป็นที่พึงพอใจและตอบโจทย์กับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเป็นอย่างมากเพียงใด แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังคงต้องพึงระวัง และต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดให้ทำเท่านั้น องค์กรฯ จะดำเนินการที่นอกเหนือไปจากที่กฎหมายกำหนดไม่ได้ อาทิ ในด้านการป้องกันปัญหาอาชญากรรม และการอำนวยความสะดวก งานวิจัยชิ้นสำคัญของ อรรถัย กักพล (Kokpol, 2017) จึงได้พยายามศึกษาการขยายบทบาทและภารกิจงานยุติธรรมสู่ท้องถิ่น : ศักยภาพ แนวทางปฏิบัติ และขอบเขตภารกิจเพื่อวิเคราะห์ศักยภาพ และความเป็นไปได้ของการขยายบทบาท และภารกิจงานยุติธรรมของกระทรวงยุติธรรมสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งนำเสนอข้อเสนอรูปแบบและแนวทางความร่วมมือระหว่างกระทรวงยุติธรรมและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับภารกิจ และความหลากหลายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเป็นการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ ประกอบทั้งการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ และสถิติทดลองในพื้นที่นำร่อง 4 แห่งผลการศึกษาพบว่า ภารกิจที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศักยภาพระดับสูงในการดำเนินการกิจด้านงานยุติธรรม ได้แก่ 1) การป้องกันและเฝ้าระวัง 2) การให้ความรู้ / คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับกฎหมาย และ 3) การจัดการความขัดแย้ง / โกล่เกลี่ยประณอมข้อพิพาท ส่วนภารกิจที่มีศักยภาพระดับปานกลาง ได้แก่ 1) การบริการด้านงานยุติธรรม และ 2) การแก้ไขฟื้นฟูและพัฒนาพฤติกรรมผู้กระทำผิด

อย่างไรก็ตามมีกรณีตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนในการอำนวยความสะดวกในชุมชนท้องถิ่น คือการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งเป็นศูนย์ยุติธรรมประจำท้องถิ่นของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องดำเนินการร่วมกับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมอื่น ๆ พบว่ามีงานวิจัยหลายชิ้นได้ต่อยอดถึง ศักยภาพและความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเหล่านี้ว่าสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชนได้อย่างแท้จริง อาทิ ในงานวิจัยของศรายุทธ คงยืน และคณะ (Kongyuen et al., 2019) ที่ได้ศึกษาเรื่องศักยภาพและความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการดำเนินงานศูนย์ยุติธรรมชุมชน พบว่าในการบริหารจัดการศูนย์ยุติธรรมชุมชนที่มีความพร้อมและศักยภาพมากที่สุด ได้แก่ ศูนย์ยุติธรรมชุมชนที่มีโครงสร้างผสมผสานระหว่างภาคประชาชนกับภาครัฐโดยมีผู้นำชุมชนเป็นประธานศูนย์ยุติธรรมชุมชนมีที่ตั้ง ณ ที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Kongyuen et al., 2019)

ทั้งนี้ความมีประสิทธิภาพของศูนย์ยุติธรรมชุมชนดังกล่าวได้นั้น มีเกณฑ์ในการพิจารณา และประเมินผ่านตัวชี้วัดอย่างชัดเจน โดยในรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ในโครงการศึกษาแนวทางการลดปริมาณคดีอาญาของกระบวนการยุติธรรม : บทบาทของยุติธรรมชุมชนของมาตาลักษณ์ เสรมธากุล และคณะ (Seramethakul et al., 2022) ระบุถึงการมีกรอบการประเมินศูนย์ยุติธรรมชุมชนที่ผ่านมามีว่าประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านโครงสร้างทางกายภาพของศูนย์ยุติธรรมชุมชน 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านการบริหารงานศูนย์ยุติธรรมชุมชน และ 4) ด้านการดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชน

นอกจากประเด็นในเรื่องประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีความสำคัญแล้ว ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาถึงความสำเร็จขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านการป้องกันอาชญากรรม หรือด้านการอำนวยความสะดวก ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ ถือเป็นจุดแข็งภายในของท้องถิ่นได้กลายเป็นทุนทางสังคมภายในท้องถิ่น นั้น ๆ อาทิ

จกกรินทร์ วรนาม (Woranam, 2019) ได้ศึกษาเงื่อนไขที่เอื้อต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลในจังหวัดขอนแก่น โดยที่ศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลตั้งขึ้นตามนโยบายของกระทรวงยุติธรรม เพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกและลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงความเป็นธรรมจึงมีกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้ควบคุมดูแลและกำหนดโครงสร้างการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและประชาชน แต่ศูนย์มีความยืดหยุ่นในการดำเนินงานและมีผลการดำเนินงานที่ต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า ศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลที่ได้รับรางวัลมีลักษณะการดำเนินงานแตกต่างจากศูนย์ที่ไม่ได้รับรางวัล เงื่อนไขที่เอื้อต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบล มี 4 ด้าน ได้แก่ เงื่อนไขด้านการบริหารจัดการ เงื่อนไขด้านชุมชน เงื่อนไขด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ และเงื่อนไขด้านเครือข่ายและผู้ปฏิบัติงาน นำมาสู่ข้อเสนอแนะที่ว่าภาครัฐควรมีนโยบายกำหนดให้ศูนย์ยุติธรรมชุมชนเป็นหน่วยงานหลักอำนวยความสะดวกยุติธรรมระดับชุมชน ผลักดันให้มีแผนปฏิบัติการระดับชุมชนที่ชัดเจนและต่อเนื่อง ขณะเดียวกันศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลต้องดำเนินนโยบายสร้างภาคีเครือข่ายและบริหารเครือข่ายกับชุมชนให้เกิดประสบการณ์ร่วมกันรับผิดชอบ

สุวิทย์ คงสงค์ (Khongsong, 2019) ได้ศึกษาเรื่องชุมชนเข้มแข็งบนฐานทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนตลาดน้ำในเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าความเป็นชุมชนเข้มแข็งของพื้นที่ชุมชนตลาดน้ำ ในเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานครเกิดจากการเป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีประวัติเป็นมายาวนานตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเคยเป็นพื้นที่อพยพยกทัพผ่านของผู้คนตั้งแต่พระเจ้าอู่ทองและตั้งเป็นเมืองหลวงในสมัยพระเจ้าตากสินมหาราช

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ในลักษณะของการศึกษาเฉพาะกรณี (case study) และเป็นวิจัยที่เน้นการบรรยายและวิเคราะห์ (descriptive analysis) เพื่อหาข้อสรุปในเชิงอุปนัย (inductive) จากนั้นเป็นการเลือกใช้วิธีการวิจัยสนาม (field research) ด้วยการใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in - depth interview) จากในพื้นที่ของกรณีศึกษา ประกอบกับในท้ายที่สุดผู้วิจัยเลือกการวิจัยแบบการสนทนากลุ่ม (focus group) ของกลุ่มที่เจาะจงขึ้นมาเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและตรงประเด็นต่อการวิเคราะห์

1) หน่วยการวิเคราะห์และกลุ่มตัวอย่าง

(1) หน่วยการวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้ คือ องค์รปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5 รูปแบบ ตามหลักบริหารราชการแผ่นดิน ในส่วนของการกระจายอำนาจ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เทศบาล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา จากจำนวนทั้งสิ้น 7,850 แห่ง

(2) ขอบเขตในการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้จัดประชุมกลุ่มย่อยกับผู้ทรงคุณวุฒิของสำนักงานยุติธรรมจังหวัดเพื่อร่วมกันคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากหน่วยวิเคราะห์ทั้งหมดที่กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นได้สรุปสถิติไว้ โดยพิจารณาและประเมินผลจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดำเนินการในด้านการอำนวยความสะดวกที่มีประสิทธิภาพโดยใช้เกณฑ์คัดเลือกจากการประเมินโครงสร้างทางกายภาพ บุคลากรในองค์กร ด้านการบริหารงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชน และการดำเนินการของศูนย์กอบปรักจากการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีนโยบายส่งเสริมการมีบทบาทในการอำนวยความสะดวกในท้องถิ่นอย่างแท้จริงผ่านการกำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน หรือการส่งเสริมสนับสนุนนโยบายจนสามารถผ่านการประเมินได้รับรางวัลในระดับชาติ เป็นต้น จำนวน 3 แห่ง นอกจากนี้ผู้วิจัยยังเจาะจงเลือกเฉพาะภูมิภาคในภาคกลางและภาคตะวันตกเท่านั้น เพราะเป็นพื้นที่ที่อยู่ในเขตรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยต้นสังกัดที่จะต้องมีส่วนในการบริการทางด้านวิชาการเพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยไปขยายผลต่อการพัฒนาการบริหารจัดการในท้องถิ่นตามแนวนโยบายภาครัฐต่อไป

- ผู้ให้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยสนาม (field study) จากที่ผู้วิจัยได้คัดเลือกไว้จากการประชุมกลุ่มย่อยกับผู้ทรงคุณวุฒิ (ครั้งที่ 1) จากสำนักงานยุติธรรมจังหวัด จำนวน 3 แห่งจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีนโยบายส่งเสริมการมีบทบาทในการอำนวยความสะดวกในท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม มีผลการปฏิบัติงานที่โดดเด่นผ่านการกำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน หรือการส่งเสริมสนับสนุนนโยบายจนสามารถผ่านการประเมินได้รับรางวัลในระดับชาติ เป็นต้น ทั้งนี้ อาสาสมัครผู้วิจัยได้คัดเลือกไว้แบบเจาะจง (purposeful sampling) ได้แก่ ผู้บริหาร หรือบุคลากรของสำนักงานยุติธรรมจังหวัด ผู้บริหาร หรือข้าราชการบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 3 แห่ง แห่งละ 4 ราย

- ผู้ให้ข้อมูลที่ได้จากการจัดการประชุมการสนทนากลุ่ม (focus group) (ครั้งที่ 2) ผู้วิจัยได้สรรหาตามคุณสมบัติที่กำหนดขึ้นไว้โดยเป็นการแบ่งสัดส่วนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ 1) ผู้นำชุมชน 2) ประชาชนผู้เคยรับบริการหรือมีส่วนเกี่ยวข้องในศูนย์ยุติธรรมชุมชน 3) ผู้บริหาร / ข้าราชการสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4) ผู้บริหาร / ข้าราชการสังกัดยุติธรรมจังหวัด และ 5) นักวิชาการด้านอาชีวศึกษา / บริหารงานภาครัฐ / บริหารงานยุติธรรม รวมครั้งละ 5 ท่าน

2) การเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) การศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (documentary research) จากทั้งหนังสือ ตำรา คุชชินีพนธ์ ทั้งในและต่างประเทศ รวมไปถึงกฎหมายและข้อระเบียบเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและอำนาจหน้าที่ อีกทั้งเอกสารที่มีการเผยแพร่ของหน่วยงานภาครัฐในระดับชาติที่รับผิดชอบโดยตรงต่อการประเมินผลการปฏิบัติงานและให้รางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผลงานดีเด่น (best practice) โดยเฉพาะในด้านการอำนวยความสะดวกในท้องถิ่น / ชุมชน

(2) การศึกษาวิจัยสนาม (field study) จากในพื้นที่กรณีศึกษาที่ได้คัดเลือกไว้จำนวน 3 แห่ง ด้วยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้คัดเลือกไว้แบบเจาะจง (purposeful sampling) ได้แก่ ผู้บริหาร หรือข้าราชการบุคลากรของสำนักงานยุติธรรมจังหวัด ผู้บริหาร หรือข้าราชการบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 3 แห่ง แห่งละ 4 ราย โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) แบบถ้อยทีถ้อยอาศัยกันระหว่างฝ่ายหนึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ในฐานะเป็นผู้เล่าประสบการณ์ ความคิด และความรู้ของตนเองในรูปของเรื่องเล่า (narrative) ขณะเดียวกันกับฝ่ายผู้สัมภาษณ์ (ผู้วิจัย) ต้องพร้อมที่จะกระตุ้นให้ฝ่ายแรกสามารถเรียกความคิด ความจำ ประสบการณ์ต่าง ๆ ของตนขึ้นมาเป็นเครื่องมือขึ้นสำคัญ เพื่อจะสามารถทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารจัดการ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการที่ผ่านมา

(3) การจัดการประชุมการสนทนากลุ่ม (focus group) ของกลุ่มที่เจาะจงขึ้นมาโดยมีจุดมุ่งหมายชัดเจน เพื่อจะได้ข้อมูลที่ถูกต้องตรงประเด็น และได้ข้อมูลที่ดีที่สุดสำหรับตอบโจทย์คำถามการวิจัยโดยเฉพาะ ซึ่งสมาชิกของกลุ่มสนทนาที่ถูกคัดเลือกมาเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) นี้ ผู้วิจัยได้สรรหาตามคุณสมบัติที่กำหนดขึ้นไว้แล้ว ครึ่งละ 5 ท่าน โดยจัดประชุม 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 เป็นการประมวลความรู้ ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านอาชีวศึกษาและงานยุติธรรม จำนวน 5 รายเพื่อขอความรู้เกี่ยวกับระบบและกลไกของกระบวนการยุติธรรมและบทบาทอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการอำนวยความสะดวกในท้องถิ่น เพื่อสร้างกรอบแนวคิดให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น และครั้งที่ 2 เมื่อได้ลงมือทำวิจัยในระยหนึ่งเสร็จสิ้น ซึ่งอาจเป็นการลงภาคสนามแล้วเสร็จ ผู้วิจัยจัดประชุมนำเสนอผลการศึกษาต่อผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการปกครองท้องถิ่น และการอำนวยความสะดวกในชุมชน จำนวน 5 ราย เพื่อวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการจัดตั้งศูนย์ยุติธรรมชุมชนให้ครอบคลุมทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3) เครื่องมือการวิจัย

(1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (indepht – interview) ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากทั้ง 3 ภาคส่วน ได้แก่

- คณะผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายประจำ
- ผู้บริหาร หรือบุคลากรของสำนักงานยุติธรรมจังหวัด
- ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

โดยอิงแนวการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi structured) กล่าวคือ ข้อมูลในการวิจัยทางสังคมไม่ใช่สิ่งที่ปรากฏอยู่อย่างอิสระจากนักวิจัย แต่กระนั้นมันกลับถูกสร้างขึ้นมากับกระบวนการวิจัยมากกว่า และที่สำคัญมีความยืดหยุ่น ดังนั้นในระหว่างการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสามารถปรับถ้อยคำและการเรียงคำถามให้เหมาะสมกับผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคนและบริบทการสัมภาษณ์จริง และที่สำคัญที่สุดเพื่อให้

ผู้ถูกสัมภาษณ์ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้เกิดความไว้วางใจในตัวผู้วิจัยจนสามารถให้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงได้ทั้งหมด ผู้วิจัยจำเป็นต้องมีการสร้างสัมพันธ์ที่ดีทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการสัมภาษณ์ ไม่ใช่มีหน้าที่เพียงยิงคำถามอย่างเดียว แต่ต้องใช้ศิลปะและความสามารถในการมีปฏิสัมพันธ์ด้วย

(2) แนวคำถามจากการสนทนากลุ่ม (focus group) ซึ่งเป็นกลุ่มที่เฉพาะเจาะจงเลือกมาโดยเฉพาะจำนวนหนึ่ง ได้แก่

- ผู้นำชุมชน
- ประชาชนผู้เคยรับบริการหรือมีส่วนเกี่ยวข้องในศูนย์ยุติธรรมชุมชน
- ผู้บริหาร / ข้าราชการสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- ผู้บริหาร / ข้าราชการสังกัดยุติธรรมจังหวัด และ
- นักวิชาการด้านอาชีวศึกษา / บริหารงานภาครัฐ / บริหารงานยุติธรรม

แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มนี้ ผู้วิจัยเลือกที่จะใช้เป็นคำถามปลายเปิด และไม่มีโครงสร้างที่เข้มงวดในการถามสามารถยืดหยุ่นได้มากกว่าการตอบแบบสอบถาม ซึ่งในแต่ละคำถามจะมีผู้ดำเนินรายการสนทนาและสามารถมีการซักถามได้มากตามที่ต้องการ ผู้วิจัยต้องการ แนวคำถามจะประกอบไปด้วย 3 ส่วนที่สำคัญ ได้แก่ มโนทัศน์หรือประเด็นการศึกษา คำถาม และประเด็นการซักถามต่อเนื่อง

4) การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง คณะผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิในส่วนที่เป็นการจดบันทึกและจากเครื่องบันทึกเสียง มาวิเคราะห์ในขั้นต้นเพื่อแยกประเด็นข้อมูลออกเป็นประเด็น ๆ ตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของการวิจัย หลังจากนั้นจึงวิเคราะห์ว่าข้อมูลที่มีอยู่ในแต่ละประเด็นนั้นมีความหมายว่าอะไร โดยใช้วิธีการตีความข้อมูลตามหลักการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (content analysis)

5) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปขอความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิ และเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านอาชีวศึกษา งานยุติธรรม ด้านการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบเนื้อหา และความเหมาะสมในการนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ในการวิจัย กอปรกับคำนึงถึงจริยธรรมในการสัมภาษณ์ด้วย จากนั้นได้นำคะแนนที่ได้จากการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) เป็นรายชื่อ

ในท้ายที่สุดผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ และแนวคำถามในการสนทนากลุ่มไปปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิ / ผู้เชี่ยวชาญได้ทำการประเมินและให้ข้อเสนอแนะไว้เพื่อให้เครื่องมือในการวิจัยมีความสมบูรณ์และเหมาะสมยิ่งขึ้น

6) การขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม โครงการวิจัยที่ 052/2564 เลขที่ใบรับรอง 054/2564

ผลการวิจัย

1. บทบาทหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย หรือแผนยุทธศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในด้านการอำนวยความสะดวก นำไปสู่การแปลงนโยบายที่เป็นรูปธรรม

เมื่อผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อสังเกตการณ์ ประกอบกับสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า การดำเนินงานภายใต้ศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบล ทั้ง 3 แห่งมีลักษณะที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ มีบทบาทที่เข้มแข็ง และส่งเสริม สนับสนุนอย่างต่อเนื่องผ่านโครงการต่าง ๆ ทั้งนวัตกรรมที่ริเริ่มใหม่ด้วยหน่วยงานตนเองเพียงหน่วยงานเดียว หรือโครงการความร่วมมือกับหน่วยราชการด้วยกัน อีกทั้งเมื่อผู้นำสูงสุดขององค์กร อย่างนายกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นได้ให้ความสำคัญในประเด็นการอำนวยความสะดวกของประชาชนในชุมชนด้วยการกำหนดยุทธศาสตร์ไว้อย่างชัดเจนแล้ว ย่อมเป็นการแสดงให้เห็นได้แจ่มชัดว่าเจตนารมณ์ของผู้นำคือต้องการให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ได้รับรู้สิทธิที่มีหลักประกันความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน หรือเมื่อเกิดกรณีพิพาทระหว่างกันขึ้น จะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันด้วยความยุติธรรม ไม่มีการทอดทิ้ง หรือละเลยประชาชนให้โดดเดี่ยว ผ่านภารกิจประจำของศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบล อาทิ การดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจนนำไปสู่การประนีประนอมยอมความกัน การจัดให้มีการอบรม และให้คำปรึกษาทางด้านกฎหมายหรือการเข้าไปสู่กระบวนการยุติธรรม หรือในท้ายที่สุดถ้าหากเกินขอบอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะได้มีการประสานนำเรื่องส่งต่อส่วนราชการที่มีความเกี่ยวเนื่องต่อไป

สำหรับในการกำหนดนโยบาย หรือแผนยุทธศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ใช้เป็นตัวแทนกรณีศึกษาทั้ง 3 แห่ง พบว่าได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องกับการอำนวยความสะดวก ไว้ในแผนด้านการพัฒนาสังคม การจัดระเบียบชุมชนสังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อยตามแผนพัฒนา 3 ปี หรือแผนพัฒนา 4 ปี ของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ย่อมแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าองค์กรเหล่านี้ได้ให้ความสำคัญต่อประเด็นในการที่จะสร้างความสงบเรียบร้อย การป้องกันอาชญากรรม การอยู่ดีมีสุข ความปลอดภัยในท้องถิ่น และต้องเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย เพื่อเป็นการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมให้บรรเทาเบาบางลง ทั้งนี้เพราะแผนพัฒนานั้นเกิดจากการที่แต่ละองค์กรต้องมีการลงพื้นที่รับฟังความคิดเห็น หรือความต้องการของประชาชนในพื้นที่จริงเพื่อนำมาแปลงเป็นนโยบาย / โครงการที่จะต้องตอบสนองความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ต่อไป

เมื่อกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดจากการระดมความเห็นจากประชาชนโดยแท้ ส่งผลให้ผู้นำสูงสุดกล่าวคือ นายกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นต้องมีการริเริ่มโครงการต่าง ๆ หรือนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อสนองตอบกับความต้องการของภาคประชาชนให้ได้มากที่สุด เพราะนับวันความต้องการ และความคาดหวังของประชาชนจะขยายขอบเขตไปไกลแบบไม่มีที่สิ้นสุด กอปรกับภาคประชาชนมีการตื่นตัว ตื่นรู้ในระบอบการปกครองที่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมกับส่วนราชการ ไปจนกระทั่งคอยตรวจสอบการใช้อำนาจของภาครัฐมิให้ใช้อำนาจจนเกินขอบเขตที่กฎหมายได้กำหนดไว้

2. ทูตทางสังคมที่เป็นปัจจัยสำคัญในการอำนวยความสะดวกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ประสบความสำเร็จ

จากผลการลงพื้นที่ภาคสนามของผู้วิจัยประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึกบรรดาอาสาสมัครที่เกี่ยวข้องพบว่า การดำเนินงานภายใต้ศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบล ที่ผู้วิจัยคัดเลือกเป็นตัวแทนจำนวน 3 องค์กรสามารถวิเคราะห์ถึงควมมีต้นทุนทางสังคมที่เป็นปัจจัยที่เกื้อหนุนและไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินงาน และที่สำคัญองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเหล่านี้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ริเริ่มการลงนามบันทึกข้อตกลงจนกระทั่งปัจจุบันแสดงให้เห็นถึงความยั่งยืนของนโยบาย ดังนั้นจึงสามารถประมวลปัจจัยออกเป็นองค์ความรู้ที่มีลักษณะร่วมกันได้ดังปัจจัยต่อไปนี้

2.1 ทูตทางสังคมที่เกิดจากปัจจัยภายในองค์กร

2.1.1 ผู้บริหาร หรือผู้นำองค์กร

เป็นปัจจัยที่ถือเป็นทูตทางสังคมที่สำคัญในลำดับต้น ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินการบริหารราชการแผ่นดินตามหลักการกระจายอำนาจได้อย่างประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อสังคมมีพลวัตไปอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารฝ่ายการเมืองที่อาสาทำหน้าที่ปกป้องประโยชน์สาธารณะในชุมชนจะต้องเป็นผู้ที่มีทิศทางในการดำเนินการที่ชัดเจน ก่อปรไปด้วยการมีวิสัยทัศน์ที่มองการณ์ไกลเพื่อที่จะได้ขับเคลื่อนการดำเนินงานที่นำทั้งองค์ความรู้ไปสู่เป้าประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ให้จงได้อย่างรวดเร็ว อีกทั้งการดำเนินการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปัจจุบันมิใช่การทำงานในลักษณะเป็นงานประจำ (routine) อีกต่อไปแล้ว การมีผู้นำที่มีลักษณะบุคลิกเป็นนักแก้ปัญหาให้สังคมได้เป็นรูปธรรมจึงเป็นสิ่งที่ประชาชนปรารถนา ซึ่งกรณีตัวอย่างทั้ง 3 แห่งนั้น ผู้นำ หรือ นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศักยภาพในการบริหารที่อยู่ระดับเดียวกัน และอาจมีความแตกต่างกันอยู่บ้างในรายละเอียด ดังนี้

นายกเทศมนตรีเมืองไทรบุรี เป็นผู้นำท้องถิ่นที่ใส่ใจต่อการแก้ปัญหาอย่างแท้จริงกับการที่ผู้นำมีบุคลิกภาพเป็นที่น่าเชื่อถือ เป็นผู้มีความรู้ เข้าใจบริบทท้องถิ่นของตนได้อย่างแท้จริง การแก้ปัญหาจึงแก้ไขได้ตรงประเด็นความต้องการของภาคประชาชน

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลศาลาตา เน้นการทำงานด้วยความกระตือรือร้น กระฉับกระเฉง และเป็นไปในลักษณะที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงได้โดยง่าย พร้อมทั้งจะรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่มาติดต่อราชการยิ่งจะส่งผลให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่น และศรัทธาต่อผู้นำท้องถิ่นอย่างบริสุทธิ์ใจ นอกจากนี้การเป็นคนในพื้นที่ / ท้องถิ่นเองจะเป็นจุดแข็งของผู้นำที่ย่อมรับรู้ปัญหา พร้อมเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้มากกว่า และดีกว่าข้าราชการประจำที่ได้รับการแต่งตั้งจากภาคส่วนอื่น

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแหลมใหญ่ เป็นผู้นำท้องถิ่นที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล อาศัยจิตวิทยาในการบริหารงาน และเป็นนักไกล่เกลี่ยมีอาชีพ อีกทั้งเป็นนักแก้ปัญหาด้วยความละมุนละม่อม

2.1.2 สมรรถนะความสามารถของข้าราชการ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ

การมีข้าราชการ พนักงานเทศบาล หรือพนักงาน อบต. ที่สมรรถนะในการทำงานสูง โดยเฉพาะข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ในระดับปฏิบัติ ตำแหน่งนิติกร ถือเป็นอีกปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงในการอำนวยความสะดวกให้เกิดขึ้นจริง และประสบผลสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ ยิ่งไปกว่านั้นหากข้าราชการในระดับบริหารส่งเสริมการดำเนินการด้วยแล้วจะก่อให้เกิดผลสำเร็จในการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนได้อย่างรวดเร็ว และถูกต้อง ชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะในประเด็นการอำนวยความสะดวกเหล่านี้มักจะเป็นปัญหาในเชิงเทคนิค และข้อกฎหมายที่ต้องอาศัยความชำนาญเฉพาะด้านในการวินิจฉัยข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นกับประชาชนในท้องถิ่นเพื่อปรับให้เข้ากับตัวบทกฎหมายให้ถูกต้องกับข้อเท็จจริงนั้น ๆ นอกจากนี้ในสมรรถนะทางความเชี่ยวชาญในวิชาชีพแล้ว สมรรถนะทางด้านการมีจิตสาธารณะที่ต้องการบำบัดทุกข์บำรุงสุขเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นนับว่าเป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน เนื่องจากภาระงานในส่วนของการงานประจำ ได้แก่ การดูแลทางด้านข้อกฎหมาย งานดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับงานวินัยของข้าราชการภายในสำนักงานเทศบาล / อบต. มีภาระงานที่มากอยู่แล้ว ส่งผลให้ภาระงานที่เกี่ยวข้องกับการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนผ่านศูนย์ยุติธรรมชุมชนนี้เปรียบเสมือนเป็นภาระงานที่เพิ่มเติมเข้ามาจากภาระงานหลัก กระนั้นการดำเนินงานจึงมีลักษณะต้องอาศัยการมีจิตอาสา จิตสาธารณะที่สูงเป็น

อย่างยิ่งเพื่อหวังเพียงให้ประชาชนได้รับความเป็นธรรม และการอยู่ดีมีสุข ซึ่งกรณีตัวอย่างทั้ง 3 อบต. นี้มีปัจจัยที่เป็นต้นทุนด้านบุคลากรที่ดีจึงทำให้การดำเนินการอำนวยความสะดวกผ่านศูนย์ยุติธรรมชุมชน ตำบล หรือโครงการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ดำเนินไปได้ด้วยความสำเร็จและเกิดประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่น

2.1.3 ศักยภาพขององค์กร

ความพร้อมในด้านทรัพยากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองถือเป็นต้นทุนที่สำคัญเหมือนกัน โดยเฉพาะความพร้อมในเรื่องงบประมาณที่ดูเหมือนว่าบรรดาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีความคล่องตัว อิสระทางด้านการบริหารการคลัง และงบประมาณด้วยตนเอง แต่ในความเป็นจริงถึงแม้ว่า อบต.จะมีงบประมาณที่มากมายเพียงใดก็ตามยังคงถูกจำกัดอำนาจ และมีการตรวจสอบอย่างเข้มงวดต่อการดำเนินการใช้งบประมาณอยู่เพื่อเป็นการป้องกันการใช้งบประมาณเกินสมควร หรือไม่ตรงกับเจตนารมณ์ในการช่วยเหลือประชาชน นั่นเอง นอกจากนี้ยังมีความพร้อมในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในการมาบูรณาการกับการปฏิบัติราชการในยุคปัจจุบันผ่านการเชื่อมโยงเครือข่ายสังคมออนไลน์ (social network) ที่เป็นที่ยอมรับกันอย่างสากลในการที่จะร่นระยะทางและเวลา ให้เกิดความรวดเร็วต่อการแก้ไขปัญหาของประชาชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และเข้าถึงมือประชาชนได้เป็นอย่างดี อีกทั้งความพร้อมที่เป็นศักยภาพที่โดดเด่นของ อบต. กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 คือการมีสถานที่ที่เอื้ออำนวยความสะดวกได้อย่างเหมาะสม กล่าวคือ มีสถานที่จัดไว้เป็นสัดส่วนในการดำเนินการของศูนย์ยุติธรรมชุมชน มีห้องสำหรับการจัดการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท มีห้องสำหรับให้คำปรึกษาข้อกฎหมาย เป็นต้น

กระนั้นการมีสมาชิกสภาท้องถิ่นที่มีความเข้มแข็งในการตรวจสอบ ผสมผสานกับความสัมพันธ์อันดีระหว่างฝ่ายบริหาร กับฝ่ายสมาชิกสภาท้องถิ่นถือเป็นต้นทุนภายในองค์กรที่สำคัญเช่นกัน ที่แสดงให้เห็นถึงศักยภาพขององค์กร กล่าวคือสมาชิกสภา ฯ มาจากการเลือกตั้งของประชาชนซึ่งมีหน้าที่ในการเป็นตัวแทนของประชาชนคนในท้องถิ่นที่จะต้องรักษาผลประโยชน์ภายใน และแก้ไขปัญหาที่จะเป็นอุปสรรคเป็นทุนอยู่แล้ว ดังนั้นแล้วการมีสมาชิกสภาที่มีความเข้มแข็ง และมีสมรรถนะที่พร้อมการทำงานยังเป็นประโยชน์ต่อคนในชุมชนท้องถิ่นเป็นอย่างมากที่จะพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ให้กับประชาชนในพื้นที่ของตนเองเป็นอันดับแรก ซึ่งจากการได้สัมภาษณ์ฝ่ายสภาจากทั้ง 3 องค์กร พบว่าเป็นไปในทิศทางเดียวกันคือสภามีความเข้มแข็งในการดำเนินการพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริง แต่ก็ไม่ได้ขัด หรือแย้งกับฝ่ายบริหารมากเกินไปหากแต่จะอาศัยการตรวจสอบอย่างเข้มข้นเพื่อป้องกันความผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้นได้

2.2 พู้นทางสังคมที่เกิดจากปัจจัยภายนอกองค์กร

2.2.1 ความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายภายนอก

การมีภาคีเครือข่ายที่พร้อมทำงานในเชิงบูรณาการ ซึ่งในการบริหารงานภาครัฐยุคใหม่มีความสำคัญมาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการเพียงฝ่ายเดียวไม่ได้อีกต่อไป จึงถือเป็นต้นทุนความสำเร็จในการอำนวยความสะดวกของ อบต. หากพนักงานได้อาศัยการสร้างเครือข่ายซึ่งกันและกันระหว่างส่วนราชการในจังหวัด จากการสังเกตของผู้วิจัยเห็นได้ชัดเจนว่ากลุ่มตัวอย่างที่โดดเด่นในเรื่องการสร้างเครือข่ายกับหน่วยราชการภายนอก คือเทศบาลเมืองไร่ขิง กล่าวคือ พนักงานเทศบาลในส่วนของฝ่ายนิติการจะมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับส่วนราชการในส่วนภูมิภาค ได้แก่ สำนักงานยุติธรรมจังหวัดส่งผลสำคัญต่อ

การสร้างพลังของบุคลากรภาครัฐที่จะตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

2.2.2 ความเข้มแข็งของภาคประชาชนในการมีส่วนร่วม และการตื่นตัวทางการเมือง

การที่ประชาชนมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุดเท่าที่จะสามารถกระทำได้เพื่อเป็นการพิทักษ์รักษา และปกป้องผลประโยชน์ของท้องถิ่นตนเองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 สะท้อนสิ่งที่ตามมาคือเกิดเป็นความเข้มแข็งของชุมชนในการที่จะพิทักษ์รักษาซึ่งสิทธิของตนเองตามที่กฎหมายกำหนด ชุมชนในเขตเทศบาล / อบต. จึงมีความเข้มแข็งและตื่นตัวต่อระบบการเมืองการปกครองอยู่ในระดับสูงมากซึ่งปัจจุบันมีแนวโน้มการตื่นตัวของประชาชนโดยเฉพาะเขตเมืองที่จะสูงขึ้นเรื่อย ๆ ส่งผลสำคัญต่อการดำเนินนโยบายของข้าราชการฝ่ายการเมืองที่จะดำเนินการที่คำนึงถึงประโยชน์ต่อคนส่วนน้อย หรือพวกพ้องไม่ได้อีกต่อไปแล้ว เพราะประชาชนในพื้นที่ที่มีความพร้อมที่จะคอยตรวจสอบให้เป็นไปตามกฎหมายอยู่ตลอดเวลา เปรียบเป็น watch dog ที่ต้องคอยตรวจสอบการดำเนินการของฝ่ายบริหารเพื่อไม่ให้ดำเนินการตามอำเภอใจได้ อีกทั้งต้องดำเนินการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนที่ได้รับการเลือกตั้งมาอย่างแท้จริง

ในส่วนของการดำเนินการจัดให้มียุติธรรมชุมชนนั้นต้องเป็นเรื่องของความสมัครใจของชุมชนที่จะมาร่วมทำงานร่วมกันกับภาครัฐเพื่อประโยชน์ของชุมชนนั่นเอง โดยการทำให้ชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่นั้นสงบสุข ปลอดภัยน่าอยู่โดยตั้งอยู่บนหลักการที่ว่า ไม่มีใครรัก ห่วงใยชุมชนมากไปกว่าคนที่อยู่ในชุมชนนั่นเอง อบต.จึงต้องเฟ้นหากลุ่มผู้แทนในชุมชนที่อาสาสมัครเข้าทำงานเพราะมีความห่วงใย พร้อมที่จะดูแลชุมชนของตน มาจัดฝึกอบรมให้ความรู้ จัดสร้างเครือข่ายการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการสื่อสาร เพื่อรับแจ้งเหตุร้ายจากยุติธรรมชุมชน เพื่อให้คำปรึกษาหารือด้านกฎหมายหรือการป้องกันอาชญากรรม เพื่อการป้องกันและเฝ้าระวังระวังเรื่องยาเสพติดเพื่อให้คำแนะนำในการแก้ปัญหาสังคมให้กับยุติธรรมชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นพี่เลี้ยงอาสาสมัครยุติธรรมชุมชนในการไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้งหรือข้อพิพาทในชุมชน

3. ความพร้อมในการรับการถ่ายโอนภารกิจด้านอำนวยการยุติธรรม และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานที่ผ่านมา

สืบเนื่องจากในปัจจุบันการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการอำนวยการยุติธรรมในด้านต่าง ๆ ยังไม่มีความชัดเจนของบทบาท และหน้าที่ เพราะยังไม่มีกฎหมายการถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ให้ไว้ การดำเนินการที่ผ่านมาจึงเป็นลักษณะการทำตามบันทึกข้อตกลงร่วมกันระหว่างหน่วยงานราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ส่งผลให้การดำเนินการในหลาย ๆ โครงการเกิดปัญหาในการใช้งบประมาณ ทั้ง ๆ ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อมมากในการดำเนินการและมีเจตนารมณ์เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ หากแต่ไม่มีกฎหมายเป็นหลักประกันในการดำเนินการจึงส่งผลกระทบโดยตรงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวคือหน่วยงานที่มีหน้าที่ตรวจสอบการใช้งบประมาณมีความเคร่งครัดในกฎระเบียบที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรเท่านั้น และละเลยถึงการพิจารณาคำวินิจฉัยประโยชน์ หรือผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นกับประชาชนในท้องถิ่นไปอย่างสิ้นเชิง อาจเพียงเพราะว่าหน่วยงานที่ตรวจสอบยังมีกรอบกระบวนการทัศน์เดิมที่มักจะตีตราว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการต่าง ๆ ก็แค่แฝงไปด้วยเจตนาที่ทุจริต คอร์รัปชันอยู่เสมอ ทั้ง ๆ ที่ในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถกระทำการใด ๆ ตามอำเภอใจได้อีกแล้ว โดยเฉพาะ

อย่างยิ่งเมื่อภาคประชาชนมีความเข้มแข็ง ชุมชนมีการรวมกลุ่มกันคอยตรวจสอบการทำงานของ อบท. ซึ่งในที่สุดจะไปเชื่อมโยงกับคะแนนนิยมในสมัยต่อ ๆ ไป

กระนั้นเมื่อผู้วิจัยได้เสนอประเด็นความพร้อมในการรับโอนภารกิจด้านนี้มาจริงจัง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นกรณีศึกษาทั้ง 3 แห่ง ได้แสดงถึงความพร้อมในการรับโอนโดยเฉพาะเทศบาลเมืองไร่ขิง จะมีความพร้อมพร้อมมากที่สุด อาจเป็นเพราะที่เป็นองค์กรฯ ขนาดใหญ่ และมีศักยภาพเป็นต้นทุนอยู่แล้ว หากต้องรับภาระหน้าที่เพิ่มเติมขึ้นมา แต่เป็นความอยู่ดีมีสุขของภาคประชาชน เทศบาลก็พร้อมที่จะอาสาจัดบริการให้ สำหรับอบต. ทั้ง 2 ก็มีความพร้อมเช่นกันหากต้องรับโอนมาอยู่ในสังกัดจริง ๆ แต่มีเงื่อนไขว่าจะต้องกระจายบุคลากร และงบประมาณมาด้วยเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติการกิจที่เพิ่มขึ้นตามมา

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาวិจัยเรื่อง “ทุนทางสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการอำนวยความสะดวกให้กับชุมชน” ผู้วิจัยได้มีการทบทวนวรรณกรรม ตำรา ทฤษฎี พร้อมสำรวจเอกสารงานวิจัยประกอบดัชนีพนธ์ และนำทฤษฎีแนวคิดทางสังคมวิทยากฎหมาย อาชญวิทยาการบูรณาการร่วมกับแนวคิดทางรัฐประศาสนศาสตร์มาใช้เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการวิจัยเชิงสำรวจ โดยนักวิจัยได้มีการลงพื้นที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) กรณีศึกษาทั้งสิ้น 3 แห่ง ได้แก่ เทศบาลเมืองไร่ขิง (จังหวัดนครปฐม) องค์การบริหารส่วนตำบลศาลายา (จังหวัดนครปฐม) และองค์การบริหารส่วนตำบลแหลมใหญ่ (จังหวัดสมุทรสงคราม) ที่ดำเนินการในด้านอำนวยความสะดวกให้กับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการดำเนินงานมีความโดดเด่นจนเป็นที่ยอมรับของหน่วยราชการภายนอกในส่วนภูมิภาค ผ่านศูนย์ยุติธรรมชุมชนประจำตำบลที่จัดตั้งขึ้นโดยมีโครงสร้างผสมผสานระหว่างภาคประชาชนกับภาครัฐ มีผู้นำชุมชนเป็นประธานศูนย์ยุติธรรมชุมชน และมีที่ตั้ง ณ ที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศรายุทธ คงยืน และคณะ (Kongyuen et al., 2019) ที่ได้ศึกษาเรื่องศักยภาพและความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการดำเนินงานศูนย์ยุติธรรมชุมชน และข้อค้นพบว่าการบริหารจัดการศูนย์ยุติธรรมชุมชนที่มีความพร้อมและศักยภาพมากที่สุดคือ รูปแบบที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการบูรณาการระหว่างภาครัฐกับประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนของตนเอง จากผลการลงพื้นที่ภาคสนามเมื่อนำมาวิเคราะห์ที่เชื่อมโยงกับแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ รวมทั้งข้อสังเกตของผู้เชี่ยวชาญจากการประชุมกลุ่มย่อยประกอบการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบของผู้วิจัย สามารถสรุปผล และอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ในการศึกษาออกเป็น 2 ข้อ ดังนี้

1. บทบาทหน้าที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 3 แห่งในการดำเนินการด้านการอำนวยความสะดวกให้กับชุมชนนั้นถือว่ามีบทบาทที่เข้มแข็งอย่างมากโดยได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาสังคม การจัดระเบียบชุมชนสังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อยไว้ในแผนพัฒนาของแต่ละองค์กร แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าองค์กรเหล่านี้ได้ให้ความสำคัญต่อประเด็นในการที่จะสร้างความสงบเรียบร้อย การป้องกันอาชญากรรม การอยู่ดีมีมีความสุข ความปลอดภัยในท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิชาการของสันตฤกษ์ บุญช่วย (Boonchuay, 2019) ที่มองว่าความท้าทายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุคสมัยใหม่ที่โลกมีพลวัตอย่างมาก การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องมีการปรับตัวให้เท่าทันสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นโดยการกำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์ในเชิงรุก รอบด้าน และที่สำคัญนโยบายต้องมีความทันสมัย และตอบโจทย์กับยุคสมัยปัจจุบันให้มากที่สุด ยกกรณีตัวอย่างหากเกิด

กรณีพิพาทขึ้นประชาชนต้องเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่ายเพื่อเป็นการลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ผ่านภารกิจประจำของศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบล อาทิ การดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจนนำไปสู่การ ประนีประนอมยอมความกัน หรือการจัดให้มีการอบรม และให้คำปรึกษาทางด้านกฎหมายหรือ กระบวนการยุติธรรม เพื่อเป็นการแก้ไข้ปัญหาการเข้าไม่ถึงกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้จากการรายงานผล การดำเนินงานไปที่สำนักงานยุติธรรมจังหวัดอย่างต่อเนื่องนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกรณีตัวอย่างได้ ดำเนินการอยู่ในระดับดีเยี่ยม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรทัย ก๊กผล (Kokpol, 2017) ที่ได้ศึกษา การขยายบทบาทและภารกิจงานยุติธรรมสู่ท้องถิ่น : ศักยภาพ แนวทางปฏิบัติ และขอบเขตภารกิจเพื่อ วิเคราะห์ศักยภาพ และความเป็นไปได้ของการขยายบทบาท และภารกิจงานยุติธรรมของกระทรวง ยุติธรรมสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยผลวิจัยค้นพบว่าภารกิจที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศักยภาพ ระดับสูงในการดำเนินการกิจด้านงานยุติธรรม ได้แก่ ภารกิจในด้านการป้องกันเฝ้าระวัง การไกล่เกลี่ยข้อ พิพาท และการให้คำปรึกษาทางด้านกฎหมาย

2. ปัจจัยที่ส่งเสริมให้การดำเนินการอำนวยความสะดวกยุติธรรมประสบความสำเร็จถือเป็นทุนทางสังคม ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แบ่งเป็น 2 ปัจจัย คือ

2.1 ทุนทางสังคมที่เกิดจากปัจจัยภายในองค์กร ได้แก่ 1) ผู้นำองค์กร เป็นปัจจัยที่ถือเป็นทุน ทางสังคมที่สำคัญในลำดับต้น ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการขับเคลื่อนองค์กรให้ประสบ ความสำเร็จ ผู้นำจึงต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล เป็นนักแก้ไขปัญหาและมีความจริงใจในการแก้ไขปัญหาใน ชุมชนในฐานะที่รับอาสาเป็นตัวแทนของประชาชนในการพิทักษ์รักษาประโยชน์แทนภาคประชาชนจึง ต้องเข้าถึงได้สะดวก รวดเร็ว และที่สำคัญผู้นำต้องมีเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอก สอดคล้องกับงาน ของไตรรัตน์ โศภพลากรณ์ (Pakapalakorn, 2006) ที่ได้ศึกษาทุนทางสังคมกับการบริหารการคลังของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยกะปิ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี และองค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามยอด อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี และมีข้อค้นพบเบื้องต้นว่าทุนทาง สังคมที่เป็นปัจจัยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ศึกษาประสบความสำเร็จจนได้รับรางวัลธรรมาภิบาล ปัจจัยแรกคือการมีผู้นำ และทีมงานที่เป็นทุนมนุษย์ การมีส่วนร่วม การรับรู้ร่วมกัน และการให้ความ ช่วยเหลือแก่ชุมชนโดยรวมทั้งหมด ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ 2) สมรรถนะและความสามารถของ ข้าราชการ เป็นอีกปัจจัยที่เป็นทุนทางสังคมที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในองค์กรเพราะนอกจากในสมรรถนะ ทางความเชี่ยวชาญในวิชาชีพแล้ว สมรรถนะทางด้านการมีจิตสาธารณะที่ต้องการบำบัดทุกข์บำรุงสุขเพื่อ ประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นนับว่าเป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสันตฤกษ์ บุญช่วย (Boonchuay, 2018) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาารูปแบบนวัตกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการป้องกันอาชญากรรมในเขตภาคกลางโดยมีข้อค้นพบที่สำคัญว่าความสำเร็จขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นปัจจัยภายในองค์กรคือ ทรัพยากรบุคคลภายในที่มีหน้าที่ในการขับเคลื่อนนโยบายจากผู้บริหาร องค์กรมาสู่การปฏิบัติจึงจำเป็นที่จะต้องมีความรู้และทักษะ ความชำนาญการเป็นพิเศษ ที่สำคัญจะต้องมี จิตใจที่แน่วแน่ในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง และ 3) ศักยภาพขององค์กรที่มีความพร้อมในด้าน ทรัพยากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองถือเป็นต้นทุนที่สำคัญเหมือนกัน โดยเฉพาะความพร้อมใน เรื่องงบประมาณที่ดูเหมือนว่าบรรดาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีความคล่องตัว อิสระทางด้านการ บริหารการคลัง มีงบประมาณด้วยตนเอง มีเครือข่ายในการประสานงานระหว่างหน่วยราชการ อีกทั้ง ความพร้อมที่เป็นศักยภาพที่โดดเด่นของ อบท. กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 คือ การมีสถานที่ที่เอื้ออำนวยความเป็น ธรรมได้อย่างเหมาะสม กล่าวคือ มีสถานที่จัดไว้เป็นสัดส่วนในการดำเนินการของศูนย์ยุติธรรมชุมชน

มีห้องสำหรับการจัดการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท มีห้องสำหรับให้คำปรึกษาข้อกฎหมาย เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของศรายุทธ คงยืน และคณะ (Kongyuen et al., 2019) ที่มองว่ารูปแบบการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดำเนินการบูรณาการระหว่างภาครัฐกับประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนของตนเองจะมีศักยภาพและประสิทธิภาพสูงสุดอันเนื่องมาจากการที่ผู้นำชุมชนเป็นประธานศูนย์ยุติธรรมชุมชน และมีที่ตั้ง ณ ที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแสดงให้เห็นถึงการมีศักยภาพของ อปท. อย่างแท้จริง นอกจากนี้ความเข้มแข็งของฝ่ายสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมไปถึงความสัมพันธ์ในการประนีประนอมระหว่างฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาถือเป็นทุนทางสังคมที่สร้างศักยภาพภายในองค์กรอีกด้วยเช่นกัน

2.2 ทุนทางสังคมที่เกิดจากปัจจัยภายนอกองค์กร ได้แก่ 1) ความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายภายนอกที่พร้อมทำงานในเชิงบูรณาการ ซึ่งในการบริหารงานภาครัฐยุคใหม่มีความสำคัญมาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการเพียงฝ่ายเดียวไม่ได้อีกต่อไป จึงถือเป็นต้นทุนความสำเร็จในการอำนวยความสะดวกของ อปท. หากผู้บริหาร หรือพนักงานได้อาศัยการสร้างเครือข่ายซึ่งกันและกันระหว่างส่วนราชการในจังหวัด สอดคล้องกับงานวิจัยของวีระศักดิ์ เครือเทพ (Krueathep, 2007) ได้พัฒนารูปแบบการทำงานของเครือข่าย โดยศึกษาเชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 15 กรณีตัวอย่างจากข้อมูลทั้งสิ้น 529 องค์กร สะท้อนให้เห็นว่าการทำงานในระบบเครือข่ายเป็นสิ่งที่มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ จนกระทั่งนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการปัญหาสาธารณะ ทั้งนี้ข้อกำหนดของกฎหมายหรือเงื่อนไขของการบริหารงานภาครัฐ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ วัตถุประสงค์ในการทำงานเครือข่าย ลักษณะของการระดมทรัพยากร และปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจในชุมชน จะเป็นตัวกำหนดถึงรูปแบบการทำงานของเครือข่ายที่เหมาะสมกับการบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ ในขณะที่ยังรักษาหลักความรับผิดชอบต่อสาธารณะไว้ได้ และ งานวิจัยของจกกรินทร์ วรนาม (Woranam, 2019) ได้ศึกษาเงื่อนไขที่เอื้อต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ยุติธรรมชุมชนตำบลในจังหวัดขอนแก่น มองว่าเงื่อนไขด้านเครือข่ายและผู้ปฏิบัติงานเป็นหนึ่งในเงื่อนไขที่ทำให้การดำเนินงานยุติธรรมชุมชนประสบความสำเร็จ และ 2) ความเข้มแข็งของภาคประชาชนและการมีส่วนร่วม การที่ประชาชนมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุดเท่าที่จะสามารถกระทำได้เพื่อเป็นการพิทักษ์รักษาและปกป้องผลประโยชน์ของท้องถิ่นตนเองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 สะท้อนสิ่งที่ตามมาคือเกิดเป็นความเข้มแข็งของชุมชนในการที่จะพิทักษ์รักษาซึ่งสิทธิของตนเองตามที่กฎหมายกำหนด สอดคล้องกับ งานวิจัยของสุวิทย์ คงสงศ์ (Khongsong, 2019) ได้ศึกษาเรื่องชุมชนเข้มแข็งบนฐานทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนตลาดน้ำในเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร พบว่าความเป็นชุมชนเข้มแข็งของพื้นที่ชุมชนตลาดน้ำ ในเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานครเกิดจากการเป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีประวัติความเป็นมายาวนานเป็นทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมที่เข้มแข็งของชุมชนได้กลายเป็นจุดแข็งให้ชุมชนมีการพัฒนาไปในทิศทางที่ดี ได้แก่ การตระหนักรู้ในวัฒนธรรม และความสมัคศรัทธาสามัคคีของคนในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1) จากผลการวิจัยที่ได้บ่งชี้ชัดเจนว่ากลุ่มตัวอย่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ถูกคัดเลือกมานี้มีบทบาทที่โดดเด่นในการพัฒนาสังคม การจัดระเบียบชุมชน และการรักษาความสงบเรียบร้อยในชุมชน ขณะเดียวกันได้สร้างความเป็นธรรมด้วยการขจัดความขัดแย้งภายในชุมชนกอบกู้ให้ประชาชนได้เข้าถึง

ความยุติธรรมได้โดยสะดวกซึ่งถือเป็นความท้าทายที่เกิดขึ้นอันเนื่องจากการที่ไม่มีกฎหมายรองรับถึงอำนาจและหน้าที่ไว้จึงส่งผลให้การดำเนินงานได้กระทำไปโดยเกินขอบเขตอำนาจหน้าที่งานวิจัยนี้จึงเสนอให้รัฐบาลควรเร่งส่งเสริมการกระจายอำนาจโดยเฉพาะด้านการอำนวยความยุติธรรม ไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความชัดเจน และเมื่อกระจายอำนาจแล้วเห็นควรจัดสรรงบประมาณ และบุคลากรตามไปด้วย เพราะตามหลักการแล้ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมต้องรับรู้ปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาของประชาชนในท้องถิ่นได้ดีและถูกวิธีที่สุด ยิ่งต้องอาศัยงบประมาณและบุคลากรในการขับเคลื่อนภารกิจเหล่านี้ให้ประสบความสำเร็จ อีกทั้งรัฐบาลควรต้องมีการตรากฎหมายในประเด็นบทบาท หน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ชัดเจนในด้านการอำนวยความยุติธรรม เพื่อป้องกันการถูกตั้งข้อสังเกตจากหน่วยงานตรวจสอบการใช้งบประมาณ

2) เมื่อผลการวิจัยบ่งชี้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ถูกคัดเลือกมาประสบความสำเร็จในการอำนวยความเป็นธรรมอันเนื่องมาจากมีทุนทางสังคมภายนอกที่เกิดจากการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคส่วนอื่น ๆ อยู่เป็นนิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินการกิจการในลักษณะเป็นเครือข่ายกับหน่วยงานในภาคส่วนอื่น ๆ ย่อมทำให้ปัญหาการเข้าถึงบริการของประชาชนได้รับการจัดการแก้ปัญหาได้เป็นอย่างดีรวดเร็ว หน่วยงานต่าง ๆ เองก็เป็นการลดภาระหน้าที่ในส่วนที่ศักยภาพก้าวไปไม่ถึงด้วยเช่นกัน

เอกสารอ้างอิง

- Boonchuay, S. (2018). **The Development of Innovative models of Local Administrative Organization in Crime Prevention in The Central Region.** Doctor of Philosophy Thesis, Chulalongkorn University, Bangkok. (In Thai).
- Khongsong, S. (2019). **Community Empowerment Of Taling Chan Floating Market Community, Bangkok Metropolitan Based On Social.** Doctor of Philosophy Thesis, Burapha University, Chonburi. (In Thai).
- Kokpol, O. (2017). Expanding the Role and Mission of Judicial Affairs to Local Administrative Organizations: Proposals, Guidelines, and Scopes of Mission. **King Prajadhipok's Institute Journal**, 15 (2), 24 – 48. (In Thai).
- Kongyuen, S. et al., (2019). **Capacity and Preparedness of Local Administrative Organization To Promote Community Justice Center.** The full paper research, The National Research Council of Thailand. (In Thai).
- Krueathep, W. (2007). **Network: Innovative work of local government organizations.** Bangkok: The Thailand Research Fund. (In Thai).
- Kurki, L. (2000). Restorative and Community Justice in the United States. **Crime and Justice**, 27 (2), 235 - 303.
- Lanni, A. (2005). The Future of Community Justice. **Harvard Civil Rights – Civil Liberties Law Review**, 40 (1). 359 – 405.
- Ngernklay, P. et al. (2019). Guideline on Reduction of Number of Legal cases to Court: Comparative Case studies on the Measure of Dispute Resolution of Community

- Justice and the Measure of Suspension of Prosecution. *Journal of Thai Justice System*, 12(1), 41 – 62. (In Thai).
- Pokapalakorn, T. (2006) . **Social Capital and Financial Administration of Local Government Organization: Cases study of Huay – Ka – Pi Sub District Administration Organization, Muang District, Chonburi Province, and Kao – Sam – Yod Sub District Administration Organization, Muang District, Lopburi Province.** Doctor of Philosophy Thesis, Thammasat University, Bangkok. (In Thai).
- Seramethakul, M. et al. (2022). **Project to study guidelines for reducing the number of criminal cases in the justice system: The role of community justice.** The full paper research. Ministry of Justice. (In Thai).
- Ua-amnuay, J. et al. (2010). **Developing a research framework for alternative justice projects in Thai society.** The full paper research. Chulalongkorn University. (In Thai).
- Ua-amnuay, J. (2013). **Justice System and alternative Justice: On Sociological perspectives.** Bangkok: Chulalongkorn Press. (In Thai).
- World Bank. (1999). **Social Capital: A Multifaceted Perspective.** Washington, D.C.: The International Bank for Reconstruction and Development.
- Woranam, J. (2019). Exploring Conditions Conducive to Successful Operation of Community Justice Centers in Khon Kean Province. *Journal of Social Work*, 27 (2), 163 – 193. (In Thai).

ประวัติผู้เขียน

คำนำหน้า ชื่อ-สกุล	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันทกฤษณ์ บุญช่วย *
ตำแหน่ง/สถานะ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ที่อยู่หน่วยงาน/สังกัด	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม เลขที่ 85 ถนนมาลัยแมน ตำบลนครปฐม อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม 73000
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์	thodsaponboonchuay@hotmail.com

* ผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding Author)